

CARTOONS IN CONTEXT

Midden januari 2026 kregen we het bijzonder fijne nieuws dat de Vlaamse minister van Cultuur ons projectvoorstel *Cartoons in Context*, ingediend samen met het Amsab-ISG en negen andere projectpartners, had goedgekeurd. Het tweejarig project gaat in april van start en heeft als ambitie om via de ontwikkeling en implementatie van nieuwe technologie en een tentoonstelling een flinke duw te geven aan het toegankelijk maken van cartooncollecties voor wetenschappelijk en publieksgericht onderzoek.

Vlaanderen kent een rijke perstraditie van politieke cartoons, karikaturen en krantenstrips. In de 19de eeuw waren satirische bladen bijzonder populair en vanaf de jaren 1950 had elke zichzelf respecterende krant of tijdschrift een of meerdere cartoonisten in dienst om met de tekenpen de actualiteit te becommentariëren. Heel wat cultureel-erfgoedorganisaties beheren dan ook omvangrijke collecties originele en gepubliceerde cartoons, vaak van gerenommeerde tekenaars. Naast objecten met een onmiskenbare kunsthistorische waarde zijn dergelijke tekeningen ook uiterst relevante studieobjecten. Als opiniërende tekeningen voeden ze mee het openbare debat en hebben zo reële politieke en maatschappelijke invloed. Tegelijkertijd bieden ze een alternatieve blik op de heersende waarden, normen en opvattingen van een tijd.

Een belangrijk obstakel bij het toegankelijk maken van cartooncollecties is echter het ontbreken van context, zonder welke veel tekeningen moeilijk te interpreteren zijn. Aangezien cartoons doorgaans sterk inspelen op de actualiteit, is het achterhalen van deze context (van de dag) essentieel om ze ten volle te begrijpen. Daarenboven missen de originele tekeningen vaak cruciale gegevens zoals titels, bijschriften, tekstballonnen of zelfs de naam van de tekenaar.

De erfgoedsector zet steeds vaker technologie in om collecties te verwerken en beter toegankelijk te maken. Het ADVN was de voorbije jaren betrokken bij verschillende projecten zoals FAME (2021-2022), Tegenlicht (2021-2023) en MODAL (2024-2026), waarbij de mogelijkheden van onder meer *Large Language Models* (LLMs), *Optical Character Recognition* (OCR), beeldherkenning en automatische tekstextractie werden verkend.

Cartoons in Context bouwt voort op deze ervaringen. Het is de ambitie van het project om een applicatie te ontwikkelen die op grote schaal en geautomatiseerd originele cartoons (maar ook karikaturen en krantenstrips) kan lokaliseren in de periodieken waarin ze verschenen. Tegelijkertijd moet de applicatie in staat zijn om na een visuele *match* specifieke contextinformatie (zoals tijdschrift, jaargang, editie, pagina, tekenaar, titel en bijschrift) geautomatiseerd te laten terugstromen naar de collectiebeheersystemen.

Daarnaast zal de applicatie grote hoeveelheden gedigitaliseerde kranten en tijdschriften kunnen doorzoeken om alle gepubliceerde cartoons, karikaturen en strips te detecteren. Deze worden vervolgens samen met hun metadata opgenomen in een onderzoeksdatabank. Zo wordt een vaak onderschat en weinig zichtbaar deel van het Vlaamse stripvergoed eindelijk systematisch in kaart gebracht en krijgen onderzoekers toegang tot een ongeëvenaarde hoeveelheid nieuwe gegevens.

Cartoons in Context zal niet alleen de ontsluiting van de cartooncollecties van het ADVN en Amsab-ISG versterken, maar creëert ook een technologische infrastructuur die bruikbaar is voor de hele cultureel-erfgoedsector. Universiteiten kunnen dan weer beroep doen op de cartoon-databank voor onderwijs en onderzoek, waardoor stripvergoed een structurele plaats krijgt in het academisch aanbod. De resultaten van het project worden bovendien zichtbaar gemaakt voor het brede publiek via een tentoonstelling in samenwerking met het Europees Cartoon Centrum (ECC). Zo helpt *Cartoons in Context* het rijke stripvergoed van Vlaanderen opnieuw tot leven komen voor onderzoekers, erfgoedprofessionals en het grote publiek.

[Winne Gobyn]

Voor het *Cartoons in context*-project zijn we ter aanvulling van onze collectie op zoek naar originele cartoons die verschenen in *Pallierter*, *Reinaert*, *'t Pallieterke*, *Wij*, *Nieuw Vlaanderen*, *Doorbraak* en andere periodieken.

Heeft u cartoons en wil u die overdragen of laten digitaliseren, contacteer ons dan op collectie@advn.be